

Varhaiskasvatusta ja lastenhoidon tukia säädellään Suomessa kansallisella tasolla

- ▶ Alueellinen vaihtelu kuitenkin melko suurta

Kunnallinen itsehallinto mahdollistaa alueellisen vaihtelun - paikalliset ratkaisut merkityksellisiä toteutuvan varhaiskasvatuksen ja tukimuotojen kannalta

- ▶ Varhaiskasvatuslaki määrää kunnat tarjoamaan palveluja siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.
- ▶ Kunnat voivat itse ratkaista, millaisia varhaiskasvatuspalveluiden muotoja ne asukkailleen tarjoavat ja tuottaako kunta palvelut itse vai osoitetaanko niiden tuottaminen yksityisille tai kolmannen sektorin toimijoille.
- ▶ Samoin kunnat päättävät itse, myöntävätkö ne asukkailleen Kelan myöntämien kansallisten tukien lisäksi kotihoidontuen tai yksityisen hoidon tuen kuntalisää tai tukevatko ne yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen käyttämistä muulla tavoin.
- ▶ Kunnille annettu tarveharkinta yhdistettynä kuntien vahvaan itsehallintoon (Suomen perustuslaki 1999/731; Kuntalaki 2015/410; Varhaiskasvatuslaki 2018/540) tuottaa varsin suuren liikkumavaran paikallisissa ratkaisuissa.

Varhaiskasvatukseen osallistuminen Suomessa - samanlaistumista ja erilaistumista

- ▶ Vuonna 2019 varhaiskasvatukseen osallistui
 - ▶ 77 % 1-6 -vuotiaista lapsista
 - ▶ 76 % kunnallinen päiväkotitoi, 6 % kunnallinen perhepäivähoito, 13 % kunnan myöntämä varhaiskasvatuksen palveluseteli, 5 % Kelan yksityisen hoidon tuki
- ▶ Varhaiskasvatukseen osallistuminen on valtakunnallisesti tarkasteltuna nousussa, mutta alueiden välillä on eroja
 - ▶ Erot osallistumisasteessa (voi olla 20%)
 - ▶ Erot varhaiskasvatuksen toimintamuotojen (päiväkotitoi, perhepäivähoito, avoin varhaiskasvatus) osuuksissa
 - ▶ Erot yksityisen varhaiskasvatuksen osuudessa ja siihen osallistumisessa
- ▶ (THL, 2020; Siippainen ym. 2020)

Nelivuotiaiden lasten hoitomuodot kunnan koon mukaan tarkasteltuna: CHILDCARE-kyselyaineisto 2019 (Sulkanen ym., 2020)

Taulukko 24. Neljävuotiaan hoitomuoto ja kunnan koko, varhaiskasvatus eriteltyinä perhepäivähoitoon ja päiväkotiin (lapsikohtainen aineisto)

	Plenessä kunnassa asuvat 4-vuotiaat (<i>n</i> = 383)	Suuressa kunnassa asuvat 4-vuotiaat (<i>n</i> = 590)	Helsingissä asuvat 4-vuotiaat (<i>n</i> = 485)	Yhteensä (<i>N</i> = 1 458)
Hoitomuoto	%	%	%	%
Vanhempien hoito	12,3	7,6	4,7	7,9
Palkaton tai palkattu hoitaja	2,3	1,0	0,4	1,2
Kunnallinen päiväkoti	61,1	66,9	72,0	67,1
Yksityinen päiväkoti	14,1	19,2	16,9	17,1
Kunnallinen perhepäivähoito	8,9	1,9	5,8	5,0
Yksityinen perhepäivähoito	1,3	3,4	0,2	1,8
Yhteensä	100	100	100	100

Harmaalla korostettujen solujen odotettu frekvenssi poikkeaa havaitusta frekvenssistä tilastollisesti merkitsevästi. Sovitettu standardoitu jäännös on tällöin yli 2 tai alle -2.

Kunnat tekevät paikallisia ratkaisujaan erilaisissa tilanteissa

- ▶ Alueellinen erilaistuminen
 - ▶ Väestö keskittyy kaupunkiseuduille
 - ▶ Väestön ikärakenne eri alueilla erilaistuu
 - ▶ Alueiden elinvoima vaihtelee
 - ▶ Kuntien vaihtelevat maantieteet - erilaiset haasteet palveluverkon rakentamisessa ja palvelujen saavutettavuuden turvaamisessa
- ▶ (Kuntaliitto 2019; Valtiovarainministeriö 2020)

Mitä tiedetään varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta keskeisistä paikallisista ajattelutavoista?

- ▶ Varhaiskasvatuspalvelun yhteiskunnallisesta tehtävästä nähdään eri tavoin: Varhaiskasvatus osana oppimisen polkua vai vanhempien työssäkäynnin mahdollistajana? (Karila, Eerola, Alasuutari, Kuukka & Siippainen, 2017)
- ▶ Tyypillinen käyttäjä: Suomenkielinen, keskiluokkainen, valkoinen, kahden eri sukupuolta olevan vanhemman ydinperhe, jossa vanhemmat käyvät säännöllisessä päivätyössä? (Eerola, Repo & Paananen, tulossa)

Mitä tiedetään varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta keskeisistä paikallisista ajattelutavoista?

- ▶ Tyypillinen palvelun ulkopuolella oleva perhe: Perhe, jossa vähintään toinen vanhemmista on työtön tai perhevapaalla? (Paananen, Karila, Alasuutari & Siippainen, 2019)
- ▶ Varhaiskasvatuksen eri muotojen tyypilliset käyttäjät: Perhepäivähoito pienille lapsille, päiväkotit erityistä tukea tarvitseville lapsille? (Kivimäki, Karila, Alasuutari, 2021)
- ▶ Varhaiskasvatuksen 'väärinkäyttäjät' (Paananen, Karila, Alasuutari & Siippainen, 2019)
- ▶ Oman kunnan 'identiteetti': sen taloudellisen tilanne, sen tyypilliset asukkaat ja sen asukkaiden jakamat arvot ja elämäntavat (Karila, Eerola, Alasuutari, Kuukka & Siippainen, 2017)

Millaisia rakenteellisia esteitä palvelujärjestelmään edellä mainitut saattavat tuottaa?

- ▶ **Palvelun käyttäjän profiloiminen - palveluohjaus:** tietoa säännöstellään eri tavoin erilaisille perheille
 - ▶ Osaa perheistä ohjataan jäämään kotiin, osaa perhepäivähoitoon ja osaa päiväkotiin (yksityinen/kunnallinen) (Kuukka, Siippainen & Alasuutari, 2019)
- ▶ **Palveluverkko:** miten päiväkodit (yksityiset ja julkiset), perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus sijoittuvat kunnan alueelle? (Paananen, Kuukka & Alasuutari, 2019)
- ▶ **Maksut:** Kenelle päiväkotipaikka mahdollistuu taloudellisesti (kotihoiton tuen sisaruslisän ehdot, lastensuojelun avohuollon tukitoimet) (Paananen, Kuukka & Alasuutari, 2019)
- ▶ **Vaikutusmahdollisuudet:** Keiden mielipiteitä palvelun kehittämisestä halutaan kuulla? Keiden on tosiasiallisesti mahdollisuus esittää mielipiteensä? (Eerola, Repo & Paananen, tulossa)

Paikallisuus kietoutuu varhaiskasvatukseen osallistumisen ratkaisuihin ja edelleen lapsille muodostuviin vaihteleviin varhaiskasvatuspolkuihin

- Varhaiskasvatukseen osallistumista tai osallistumattomuutta ei voida selittää vain perheiden vapaan valinnan näkökulmasta tai yksinomaan valtakunnallisesti ratkaistavana kysymyksenä.
- Tarkasteltava kuntien paikallisia ratkaisuja - millaisia mahdollisuuksia ne luovat ratkaisuilleen?
- Millainen merkitys kuntien ratkaisulla on lasten ja perheiden yhdenvertaisuuden sekä mahdollisuuksien tasa-arvon näkökulmasta?

Lähteet

- ▶ Fjällström, Salla, Kirsti Karila & Maiju Paananen (2020). A matter of universalism? Rationalities of access in Finnish early childhood education and care. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy* 6:3, 207-218.
- ▶ Helminen, V., Nurmio, K., & Vesanen, S. (2020). Kaupunki-maaseutu-alueuokitus 2018. Paikkatietopohjaisen alueuokituksen päivitys. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 21/2020. <<http://hdl.handle.net/10138/315440>>
- ▶ Helminen, V., Nurmio, K., Rehunen, A., Ristimäki, M., Oinonen, K., Tiitu, M., Kotavaara, O., Antikainen, H. & Rusanen, J. (2014). *Kaupunki-maaseutu-alueuokitus. Paikkatietoihin perustuvan alueuokituksen muodostamisperiaatteet*. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 25/2014. <<http://hdl.handle.net/10138/135861>>
- ▶ Karila, K. (2016). Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Raportit ja selvitykset 2016:6. Helsinki: Opetushallitus.
- ▶ Karila, Kirsti, Petteri Eerola, Maarit Alasuutari, Anu Kuukka & Anna Siippainen (2017). Varhaiskasvatuksen järjestämisen puhekehukset kunnissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 2017:4, 392-403.
- ▶ Karila, Kirsti, Anna Siippainen, Katja Repo, Maiju Paananen & Salla Fjällström (2020). Paikallisuus, vanhemmat ja varhaiskasvatusmahdollisuudet: tarinoita kunnan ja pienten lasten vanhempien kohtaamisista. *Focus Localis* 2020:1, 24-39.
- ▶ Kuntalaki (2015/410). <<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>> Katsottu 24.1.2021.
- ▶ Kuntaliitto (2019). Kaupunkien ja kuntien lukumäärät ja väestötiedot. Tilastot ja julkaisut. <<https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat-ja-vaestotiedot.>> Katsottu 25.1.2021.

Lähteet

- ▶ Melhuish, E., Ereky-Stevens, K., Petrogiannis, K., Ariescu, A., Penderi, E., Rentzou, K. & Broekhuisen, M. (2015). *A review of research on the effects of early childhood education and care (ECEC) on child development*. CARE Curriculum Quality Analysis and Impact Review of European Early Childhood Education and Care (ECEC), D4.1. <https://ecec-care.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/new_version_CARE_WP4_D4_1_Review_on_the_effects_of_ECEC.pdf>
- ▶ Paananen, M. (2020). Fluctuating Child-Staff Ratio: Governing by Numbers in Finnish Early Childhood Education. *International Journal of Sociology of Education*. Ahead of Print. 1-19.
- ▶ Paananen, M., Kuukka, A. & Alasuutari, M. (2019). Assembled policies: The Finnish case of restricted entitlement to early childhood education and care. *Journal of Early Childhood Education Research*. Ahead of Print.
- ▶ Paananen, M., Alasuutari, M., Karila, K., & Siippainen, A. (2019). Epistemic governance in local policy debates: The case of entitlement to early childhood education and care in Finland, *European Journal of Cultural and Political Sociology*, Ahead of print. DOI: 10.1080/23254823.2019.1650651
- ▶ Siippainen, Anna, Maiju Paananen, Jari Metsämuuronen, Laura Repo, Tuomas Sarkkinen, Maarit Alasuutari, Päivi Koivisto, Miia Saarikallio-Torp & Tanja Kirjavainen, (2020). *Viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuskokeilun arvioinnin toinen vaihe: Varhaiskasvatukseen osallistuminen, kokeilun kustannukset ja järjestäminen*. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen julkaisuja 14:2020. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.
- ▶ Sulkanen, M., Närvi, J., Kuusiholma, J., Lammi-Taskula, J., Räikkönen, E. & Alasuutari, M. (2020). Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut neljävuotiaiden lasten perheissä. CHILDCARE-kyselytutkimuksen 2019 perustulokset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 28/2020. Helsinki. <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-538-4>>
- ▶ Suomen perustuslaki (11.6.1999/731). <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>> Katsottu 24.1.2021.
- ▶ Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos (2020). Varhaiskasvatus 2019. Tilastoraportti 33/2020. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140541/Tr33_20.pdf >
- ▶ Valtiovarainministeriö (2020). Kunnat käännekohdassa? Kuntien tilannekuva 2020. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:13. Helsinki: Valtiovarainministeriö.
- ▶ van Huizen, T. & Plantenga, J. (2018). Do children benefit from universal early childhood education and care? A meta-analysis of evidence from natural experiments. *Economics of Education review*, 66(2018), 206-222.
- ▶ Varhaiskasvatuslaki (2018/540). <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>> Katsottu 24.1.2021

Yhteystiedot

<https://www.jyu.fi/childcare>

<https://www.facebook.com/childcaretutkimus/>

<https://blogs.tuni.fi/childcare/>